ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER της 13ης Μαρτίου 1997 *

1. Το προδικαστικό ερώτημα επί του οποίου το Bundessozialgericht ζήτησε από το Δικαστήριο να αποφανθεί μπορεί να συνοψισθεί ως εξής: Μπορεί ο γιος Ισπανού εργαζομένου, αποβιώσαντος στη Γερμανία το 1969 κατόπιν εργατικού ατυχήματος, να διεκδικήσει την παράταση του δικαιώματός του για σύνταξη ορφανού πέραν της ηλικίας-όριο των 25 ετών για περίοδο ίσης διάρκειας με τη διάρκεια της περιόδου κατά την οποία έπαυσε να την λαμβάνει επειδή εκπλήρωνε τη στρατιωτική θητεία του στη χώρα καταγωγής του, παράταση η οποία θα του εχορηγείτο υπό τις ίδιες προϋποθέσεις με αυτές υπό τις οποίες το κράτος μέλος οφειλέτης της παροχής αυτής παρατείνει το δικαίωμα των νεοσυλλέκτων που εκπλήρωσαν τη στρατιωτική θητεία κατ' εφαρμογή του γερμανικού νόμου;

2. Το ερώτημα αυτό ανάγεται στην ενώπιον του Bundessozialgericht διαφορά μεταξύ των Mora Romero, ενάγοντος και αναιρεσιβλήτου (στο εξής: ενάγων), και του Landesversicherungsanstalt Rheinprovinz, ιδρύματος κοινωνικής ασφαλίσεως, εναγομένου και αναιρεσιβάλλοντος (στο εξής: εναγόμενο ίδρυμα).

3. Όπως το εθνικό δικαστήριο ανέφερε στην έκθεση των πραγματικών περιστατικών που περιλαμβάνεται στη διάταξή του περί παραπομπής, ο ενάγων, ο οποίος γεννήθηκε στις 16 Φεβρουαρίου 1965, έχει την ισπανική ιθαγένεια και κατοικεί στην Ισπανία. Λόγω του θανάτου του πατέρα του, ο οποίος απεβίωσε το 1969 κατά τη διάρκεια εργατικού ατυχήματος του οποίου υπήρξε θύμα όταν εργαζόταν στη Γερμανία, το εναγόμενο ίδρυμα του κατέβαλε σύνταξη ορφανού έως ότου κλήθηκε να υπηρετήσει τη θητεία του στις 30 Νοεμβρίου 1987.

Κατά το έτος που διήρκεσε η στρατιωτική θητεία του στον ισπανικό στρατό, ο ενάγων δεν εισέπραξε τη σύνταξη ορφανού. Η πληρωμή της συντάξεως επανελήφθη από την 1η Δεκεμβρίου 1988, διότι εκ νέου τύγχανε σχολικής ή επαγγελματικής εκπαιδεύσεως. Με την απόφαση της 6ης Μαρτίου 1990, η οποία του κοινοποιήθηκε, το εναγόμενο ίδρυμα γνωστοποίησε στον ενάγοντα ότι το δικαίωμά του για σύνταξη ορφανού είχε οριστικώς λήξει την 1η Μαρτίου 1990, επειδή είχε συμπληρώσει το 25ο έτος της ηλικίας του.

4. Κατά το άρθρο 1267, παράγραφος 1, δεύτερη φράση, της Reichsversicherungsordnung (στο εξής: RVO) το ορφανό τέκνο που τυγχάνει σχολικής ή επαγγελματικής εκπαιδεύσεως εξακολουθεί να λαμβάνει τη σύνταξη ορφανού έως το 25ο έτος της ηλικίας του κατ' ανώτατο όριο.

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ισπανική.

Η τρίτη φράση της ίδιας αυτής παραγράφου ορίζει ότι, όταν το ορφανό πρέπει να διακόψει ή να καθυστερήσει τη σχολική ή επαγγελματική εκπαίδευσή του προκειμένου να εκπληρώσει την υποχρεωτική στρατιωτική θητεία ή να παράσχει την αντ' αυτής κοινωνική υπηρεσία, θα εξακολουθήσει να λαμβάνει τη σύνταξη ορφανού πέραν της ηλικίας των 25 ετών για περίοδο ίσης διάρκειας με τη διάρκεια της στρατιωτικής θητείας.

5. Το αιτούν δικαστήριο εξηγεί με τη διάταξή του ότι, στην περίπτωση ορφανών που είχαν ήδη συμπληρώσει την ηλικία των 18 ετών κατά τον χρόνο που εκλήθησαν να εκπληρώσουν τη στρατιωτική τους θητεία, η καταβολή της συντάξεως ορφανού διακόπτεται διότι παύει να υπάρχει σχολική ή επαγγελματική εκπαίδευση, αλλ' ότι αντιθέτως σε περίπτωση που συνεχίζουν μια εκπαίδευση, εξακολουθούν να εισπράττουν τη σύνταξη αυτή πέραν της ηλικίας των 25 ετών για περίοδο ίσης διάρκειας με τη διάρκεια της στρατιωτικής θητείας. Το αιτούν δικαστήριο ερμηνεύει τη διάταξη αυτή υπό την έννοια ότι αυτή αφορά μόνο την εκπληρωθείσα εντός του γερμανικού στρατού στρατιωτική θητεία.

6. Αφού άσκησε ανεπιτυχώς ένσταση κατά της από 6 Μαρτίου 1990 αποφάσεως του εναγομένου ιδρύματος, ο ενάγων προσέφυγε στο Sozialgericht Düsseldorf, χωρίς μεγαλύτερη επιτυχία. Κατόπιν αυτού άσκησε έφεση ενώπιον του Landessozialgericht Nordrhein-Westfalen, το οποίο έκανε δεκτή την έφεσή του και επέβαλε στο εναγόμενο ίδρυμα να του καταβάλει τη σύνταξη του ορφανού για την περίοδο μεταξύ 1ης Μαρτίου 1990 και 28ης Φεβρουαρίου 1991. Με την απόφασή του, το δευτεροβάθμιο δικαστήριο αποφάνθηκε ότι, ενόψει της απαγορεύσεως των διακρίσεων του άρθρου 6 της Συνθήκης ΕΚ, το άρθρο 1267, παράγραφος 1, τρίτη φράση, της RVO έπρεπε να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι η υποχρεωτική στρατιωτική θητεία που προβλέπεται από τη νομοθεσία των άλλων κρατών μελών της Κοινότητας πρέπει να εξομοιώνεται με την υποχρεωτική στρατιωτική θητεία που προβλέπεται από τη γερμανική νομοθεσία. Έκρινε ότι, εφόσον ο ενάγων είχε εκπληρώσει τη στρατιωτική του θητεία σύμφωνα με την ισπανική νομοθεσία, η επαγγελματική του εκπαίδευση είχε καθυστερήσει λόγω της εκπληρώσεως της στρατιωτικής του θητείας, κατά την έννοια του άρθρου 1267, παράγραφος 1, τρίτη φράση, της RVO.

7. Το εναγόμενο ίδρυμα άσκησε αίτηση αναιρέσεως κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Bundessozialgericht. Ισχυρίστηκε ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του εν λόγω ανωτάτου δικαστηρίου στον κοινωνικό τομέα, η εκπληρωθείσα σε αλλοδαπό στρατό στρατιωτική θητεία δεν μπορεί να εξομοιωθεί με τη στρατιωτική θητεία που εκπληρώνεται κατ' εφαρμογή του γερμανικού νόμου παρά μόνον όταν η αλλοδαπή στρατιωτική θητεία εκπληρώθηκε αντί της εθνικής στρατιωτικής θητείας. Προσέθεσε ότι ο νόμος δημιουργεί ένα αντιστάθμισμα που το κράτος χορηγεί σε εκείνους που εκπληρώνουν τις στρατιωτικές υποχρεώσεις που τους επιβάλλει και ότι είναι δύσκολο να προσδιοριστεί τι θα πρέπει να θεωρείται εξομοιουμένη στρατιωτική θητεία εντός άλλων κρατών μελών, δεδομένου ότι η διάρκεια της υποχρεωτικής θητείας διαφέρει σε κάθε κράτος μέλος. Για τον λόγο αυτό κατέληξε στο συμπέρασμα ότι δεν συνέτρεχε λόγος να θεωρηθεί ότι η παράταση των συντάξεων ορφανού υπό διαφορετικούς όρους, αναλόγως με το αν ο δικαιούχος εξεπλήρωσε τις στρατιωτικές του υποχρεώσεις στον ισπανικό στρατό ή στη Γερμανία, δεν συνιστά παράβαση του άρθρου 6 της Συνθήκης.

8. Το Bundessozialgericht ανέστειλε τη διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο προδικαστικό ερώτημα, το οποίο έχει ως εξής:

«Πρέπει τα άρθρα 6, 48 και 51 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, καθώς και το άρθρο 7 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1612/68 του Συμβουλίου [1], περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητας, να ερμηνεύονται υπό την έννοια ότι επιτρέπουν στον νομοθέτη κράτους μέλους να παρατείνει το δικαίωμα συντάξεως ορφανού πέραν του 25ου έτους της ηλικίας των δικαιούχων της εν λόγω συντάξεως μόνον ως προς τα ορφανά των οποίων η εκπαίδευση παρατάθηκε πέραν της ηλικίας αυτής λόγω της εκπληρώσεως της υποχρεωτικής στρατιωτικής θητείας σύμφωνα με τους νόμους του κράτους αυτού;»

9. Το άρθρο 6, παράγραφος 1, της Συνθήκης ορίζει ότι:

«Εντός του πεδίου εφαρμογής της παρούσας συνθήκης και με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεών της, απαγορεύεται κάθε διάκριση λόγω ιθαγενείας» [2].

10. Το άρθρο 48 της Συνθήκης ΕΚ διατυπώνει την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως στον τομέα της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων:

«1.(...)

2. Η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων συνεπάγεται την κατάργηση κάθε διακρίσεως λόγω ιθαγενείας μεταξύ των εργαζομένων των κρατών μελών, όσον αφορά την απασχόληση, την αμοιβή και τους άλλους όρους εργασίας.

3. (...)»

11. Το άρθρο 51 της Συνθήκης ΕΚ αναθέτει στο Συμβούλιο την λήψη των αναγκαίων μέτρων κοινωνικής ασφαλίσεως προκειμένου να καταστεί δυνατή η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων. Το κείμενό του έχει ως εξής:

«Το Συμβούλιο, προτάσει της Επιτροπής, λαμβάνει ομοφώνως στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως τα αναγκαία μέτρα για την εγκαθίδρυση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων ιδίως με τη θέσπιση ενός συστήματος που να εξασφαλίζει στους

1 — Κανονισμός της 15ης Οκτωβρίου 1968 (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 33).

2 — Το κείμενο αυτό περιλαμβανόταν στο άρθρο 7 της Συνθήκης ΕΟΚ πριν από την έναρξη της ισχύος της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

διακινουμένους εργαζομένους και στους εξ αυτών έλκοντες δικαιώματα:

α) το συνυπολογισμό όλων των περιόδων που λαμβάνονται υπόψη από τις διάφορες εθνικές νομοθεσίες, για την κτήση και τη διατήρηση του δικαιώματος προς λήψη παροχής όπως και για τον υπολογισμό του ύψους αυτών·

β) την καταβολή των παροχών στα πρόσωπα που κατοικούν στις επικράτειες των κρατών μελών.»

12. Το άρθρο 7 του κανονισμού 1612/68 ορίζει ότι:

«1. Ο εργαζόμενος υπήκοος ενός κράτους μέλους δεν δύναται στην επικράτεια των άλλων κρατών μελών να έχει, λόγω της ιθαγενείας του, διαφορετική μεταχείριση από τους ημεδαπούς εργαζομένους, ως προς τους όρους απασχολήσεως και εργασίας, ιδίως όσον αφορά την αμοιβή, την απόλυση, την επαγγελματική επανένταξη ή την επαναπασχόληση αν έχει καταστεί άνεργος.

2. Απολαύει των ιδίων κοινωνικών και φορολογικών πλεονεκτημάτων με τους ημεδαπούς εργαζομένους.

3. (...)»

13. Το άρθρο 2 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και τα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2001/83 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουνίου 1983 [3] (στο εξής: κανονισμός 1408/71), ορίζει το προσωπικό πεδίο εφαρμογής του ως εξής:

«1. Ο παρών κανονισμός ισχύει για μισθωτούς ή μη μισθωτούς που υπάγονται ή υπήχθησαν στη νομοθεσία ενός ή περισσοτέρων από τα κράτη μέλη και είναι υπήκοοι ενός από τα κράτη μέλη ή απάτριδες ή πρόσφυγες που κατοικούν στο έδαφος ενός κράτους μέλους, καθώς και για τα μέλη της οικογένειάς τους και για τους επιζώντες τους.

2. Επιπλέον, ο παρών κανονισμός ισχύει για τους επιζώντες των μισθωτών ή μη μισθωτών οι οποίοι είχαν υπαχθεί στη νομοθεσία ενός ή περισσοτέρων από τα κράτη μέλη, ανεξαρτήτως της ιθαγενείας αυτών των μισθωτών ή μη μισθωτών, όταν οι επιζώντες αυτοί είναι υπήκοοι ενός από τα κράτη μέλη ή απάτριδες ή πρόσφυγες που κατοικούν στο έδαφος ενός κράτους μέλους.

3. (...)»

3 — ΕΕ L 230, σ. 6.

14. Κατά το γράμμα του άρθρου 3 του ιδίου αυτού κανονισμού,

«1. Τα πρόσωπα που κατοικούν στο έδαφος ενός από τα κράτη μέλη και για τα οποία ισχύουν οι διατάξεις του παρόντος κανονισμού υπόκεινται στις υποχρεώσεις και απολαύουν των δικαιωμάτων που απορρέουν από τη νομοθεσία κάθε κράτους μέλους υπό τους ίδιους όρους με τους υπηκόους του, υπό την επιφύλαξη ειδικών διατάξεων του παρόντος κανονισμού.

2.(...)»

15. Το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71 ορίζεται από το άρθρο 4. Το άρθρο αυτό ορίζει ιδίως ότι:

«1. Ο παρών κανονισμός ισχύει για όλες τις νομοθεσίες που αφορούν τους ακόλουθους κλάδους κοινωνικής ασφαλίσεως:

(...)

δ) παροχές επιζώντων·

(...).»

16. Σύμφωνα με το άρθρο 5 του κανονισμού 1408/71, κατά το γράμμα του οποίου τα κράτη μέλη υποχρεούνται να καθορίζουν το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού με δήλωση, στην οποία αναφέρουν τις νομοθεσίες και τα συστήματα που προβλέπονται στο άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, και την οποία κοινοποιούν στον Πρόεδρο του Συμβουλίου και η οποία δημοσιεύεται στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας γνωστοποίησε με την κατά τον τρόπο αυτό κοινοποιηθείσα δήλωση ότι οι κατ' εφαρμογήν της RVO παροχές είναι συντάξεις ορφανών κατά την έννοια του άρθρου 78 του κανονισμού, το οποίο είναι το άρθρο που διέπει τις παροχές για ορφανά [4].

17. Το αιτούν δικαστήριο συνόδευσε το ερώτημά του με μια ανάλυση, στην οποία αναφέρει ότι το ζήτημα ερμηνείας που τίθεται εν προκειμένω συνίσταται κατ' ουσίαν στη διευκρίνιση των συνεπειών που απορρέουν από την απαγόρευση των διακρίσεων του άρθρου 6 της Συνθήκης. Κατ' αυτό, ορισμένοι λόγοι συνηγορούν υπέρ του επιχειρήματος του εναγομένου ιδρύματος, σύμφωνα με το οποίο η αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας δεν επιβάλλει όπως το ευεργέτημα του κανόνα που διατυπώνεται στο άρθρο 1267, παράγραφος 1, τρίτη φράση, της RVO επεκτείνεται στη στρατιωτική θητεία που εκπληρώθηκε στο στρατό άλλου κράτους μέλους.

Η διάταξη αυτή εμποδίζει την ελεύθερη κυκλοφορία των διακινουμένων εργαζο-

4 — Τροποποίηση της δηλώσεως της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας που προβλέπεται από το άρθρο 5 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 (JO 1980, C 139, σ. 1). Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας προέβη εκ των υστέρων σε ορισμένες ακόμη τροποποιήσεις της δηλώσεώς της (ΕΕ 1983, C 351, σ. 1).

μένων μόνον αν η άσκηση, εκ μέρους του ασφαλισμένου ή των τέκνων του, του δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας συνεπάγεται γι' αυτούς μειονεκτήματα όσον αφορά τη σύνταξη ορφανού, πράγμα το οποίο δεν φαίνεται να συμβαίνει εφόσον δεν αποδείχθηκε η ύπαρξη παρόμοιων μειονεκτημάτων.

Επιπλέον, η γερμανική ασφάλιση συντάξεως δεν είναι μόνον ένα αλληλασφαλιστικό σύστημα πρόνοιας κατά των κινδύνων εκ του επαγγελματικού βίου που χρηματοδοτείται με εισφορές, δεδομένου ότι χρησιμοποιείται επίσης ως μέσο που καθιστά δυνατή τη χορήγηση αποζημιώσεων για τις υφιστάμενες ζημίες σε εξαιρετικές περιστάσεις. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο το αιτούν δικαστήριο υποστηρίζει ότι, στο πλαίσιο συστήματος που εμφανίζει τα χαρακτηριστικά αυτά, πρέπει να θεωρηθεί ότι, οσάκις η καταβολή της συντάξεως ορφανού παρατείνεται πέραν της ηλικίας-όριο των 25 ετών υπέρ εκείνων που εκπλήρωσαν τη στρατιωτική τους θητεία, η σύνταξη αυτή δεν αποτελεί παροχή της ασφαλίσεως συντάξεως αλλά μια παροχή με χαρακτήρα αποζημιώσεως, με την οποία ο Γερμανός νομοθέτης προτίθεται να αντισταθμίσει τις δυσκολίες που προκύπτουν για τον νεοσύλεκτο από την υποχρέωση της εκπληρώσεως της στρατιωτικής του θητείας ή της αντ' αυτής παροχής πολιτικής υπηρεσίας, ενώ η ασφάλιση συντάξεως είναι μόνο ένα μέσο για την πληρωμή της εν λόγω παροχής με χαρακτήρα αποζημιώσεως.

18. Ο ενάγων της κύριας δίκης, η Γαλλική Κυβέρνηση, η Ισπανική Κυβέρνηση και η Επιτροπή κατέθεσαν γραπτές παρατηρήσεις, εντός της προβλεπομένης προς τον σκοπό αυτό προθεσμίας από το άρθρο 20 του Οργανισμού του Δικαστηρίου ΕΚ, και ανέπτυξαν προφορικά τις παρατηρήσεις τους κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση.

19. Ο ενάγων ισχυρίζεται ότι, αν το άρθρο 1267, παράγραφος 1, τρίτη φράση, της RVO ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αφορά μόνο την εκπληρωθείσα στη Γερμανία στρατιωτική θητεία, οι υπήκοοι των άλλων κρατών μελών θα είναι θύματα δυσμενούς διακρίσεως επειδή, σύμφωνα με τον γερμανικό νόμο, μόνον οι Γερμανοί υπήκοοι μπορούν να εκπληρώνουν τη στρατιωτική τους θητεία στο εν λόγω κράτος μέλος. Κατ' αυτόν, τίποτα δεν μπορεί να δικαιολογήσει μια τέτοια διαφορετική μεταχείριση.

Προτείνει να δοθεί αρνητική απάντηση στο ερώτημα του Bundessozialgericht.

20. Η Γαλλική Κυβέρνηση θεωρεί ότι οι περισσότερες από τις διατάξεις κοινοτικού δικαίου των οποίων την ερμηνεία ζητεί ο εθνικός δικαστής δεν έχουν άμεση εφαρμογή στα πραγματικά περιστατικά που περιγράφονται στη διάταξη περί παραπομπής. Προτείνει να περιοριστεί η εξέταση του ερωτήματος στο αν η άρνηση των γερμανικών αρχών να εξακολουθήσουν να καταβάλλουν τη σύνταξη ορφανού στον ενάγοντα μεταξύ της 1ης Μαρτίου 1990 και της 28ης Φεβρουαρίου 1991 συνιστά δυσμενή διάκριση λόγω ιθαγενείας, ασύμβατη προς το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71.

Τονίζει πόσο παράδοξο είναι το εναγόμενο ίδρυμα να εξομοιώνει την εκπληρωθείσα στον στρατό άλλου κράτους μέλους στρατιωτική θητεία με την στρατιωτική θητεία που εκπληρώθηκε στη Γερμανία όταν πρόκειται για την προσωρινή αναστολή της καταβολής της συντάξεως ορφανού και,

στη συνέχεια, να αρνείται να προβεί στην ίδια εξομοίωση όταν πρόκειται για την παράταση της καταβολής της συντάξεως πέραν της ηλικίας-όριο των 25 ετών για περίοδο της ίδιας διάρκειας με αυτήν της αναστολής. Δεδομένου ότι οι Γερμανοί υπήκοοι είναι οι μόνοι που υπάγονται στις στρατιωτικές υποχρεώσεις που θεσπίζουν οι γερμανικοί νόμοι, η άρνηση αυτή συνιστά δυσμενή διάκριση λόγω ιθαγενείας.

Η Γαλλική Κυβέρνηση προσθέτει τέλος ότι, στο μέτρο που οι διατάξεις του κανονισμού 1408/71 έχουν εφαρμογή στα πραγματικά περιστατικά που περιγράφει το αιτούν δικαστήριο και καθιστούν δυνατή τη χορήγηση απαντήσεως, είναι περιττό να εξετασθούν και οι διατάξεις του κανονισμού 1612/68 για να καταλήξουν σε ανάλογη λύση. Προτείνει να δοθεί ως απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα ότι η αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων που ο κανονισμός 1408/71 διατύπωσε ως προς το ευεργέτημα των παροχών κοινωνικής ασφαλίσεως πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι επιβάλλει στον νομοθέτη κράτους μέλους να παρατείνει το δικαίωμα για σύνταξη ορφανού πέραν της συμπληρώσεως των 25 ετών των δικαιούχων των συντάξεων αυτών οσάκις η εκπαίδευση τούτων παρατάθηκε πέραν της ηλικίας αυτής λόγω του ότι εκπλήρωσαν τη στρατιωτική τους θητεία σύμφωνα με τον εφαρμοστέο νόμο του κράτους του οποίου είναι υπήκοοι.

21. Το Βασίλειο της Ισπανίας θεωρεί ότι η προτεινόμενη από το αιτούν δικαστήριο ερμηνεία είναι απαράδεκτη, λαμβάνοντας υπόψη τα άρθρα 6, 48 και 51 της Συνθήκης, το άρθρο 7 του κανονισμού 1612/68 και, ιδίως, τις διατάξεις του κανονισμού 1408/71.

Ισχυρίζεται συναφώς ότι πρέπει να απορριφθεί οποιαδήποτε προσπάθεια για τον χαρακτηρισμό της παρατάσεως της συντάξεως ορφανού ως οικονομικού αντισταθμίσματος εγκριθέντος ως αντιπαροχής για την εκπλήρωση της στρατιωτικής θητείας, διότι πρόκειται για διάταξη που ο νομοθέτης θέσπισε προκειμένου να καταστήσει δυνατό σ' αυτούς που εκπληρώνουν τις στρατιωτικές τους υποχρεώσεις να συνεχίσουν μια εκπαίδευση για το ίδιο χρονικό διάστημα με εκείνους που δεν υποχρεούνται να υπηρετήσουν την πατρίδα. Συναφώς, το ορφανό που εκπληρώνει τη στρατιωτική του θητεία στη Γερμανία υφίσταται το ίδιο μειονέκτημα με το ορφανό που την εκπληρώνει σε άλλο κράτος μέλος, διότι και οι δύο καθυστερούν στην εκπαίδευσή τους λόγω της κλήσεώς τους να υπηρετήσουν την πατρίδα. Προσθέτει ότι, αν η σύνταξη ορφανού είχε τον χαρακτήρα αποζημιώσεως τον οποίο της αποδίδει ο εθνικός δικαστής, θα εχορηγείτο σε όλους εκείνους που εκπληρώνουν τη στρατιωτική τους υπηρεσία στη Γερμανία και όχι μόνο στα ορφανά, τα οποία αντιπροσωπεύουν ένα ελάχιστο μόνο μέρος μεταξύ αυτών.

Για τον λόγο αυτό, η Ισπανική Κυβέρνηση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η σύνταξη ορφανού είναι παροχή κοινωνικής ασφαλίσεως και ότι ο περιορισμός του ευεργετήματός της στους δικαιούχους που καλούνται να υπηρετήσουν στον στρατό της Γερμανίας συνιστά δυσμενή διάκριση λόγω ιθαγενείας έναντι των παρεχόντων υπηρεσία υπηκόων άλλων κρατών μελών που υπάγονται στο γερμανικό σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως. Προτείνει, επομένως, να δοθεί αρνητική απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα.

22. Η Επιτροπή παρατηρεί εκ προοιμίου ότι ο ενάγων δεν αποτέλεσε ουδέποτε «μέλος της οικογενείας εργαζομένου» κατά την έννοια του κοινοτικού δικαίου, εφόσον

ο πατέρας του, ο οποίος προφανώς ήταν ο ίδιος Ισπανός υπήκοος, απεβίωσε το 1969, πολύ πριν από την προσχώρηση του Βασιλείου της Ισπανίας στην Κοινότητα και εφόσον η Πράξη Προσχωρήσεως του Βασιλείου της Ισπανίας σ' αυτήν [5] δεν περιέχει καμία διάταξη εξομοιώνουσα απασχόληση ασκηθείσα από Ισπανό υπήκοο πριν από την ένταξη της χώρας του στην Κοινότητα με απασχόληση ασκουμένη από υπήκοο κράτους μέλους σύμφωνα με τις διατάξεις του κοινοτικού δικαίου περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων. Συνεπώς, θεωρεί ότι ο κανονισμός 1612/68 δεν έχει εφαρμογή εν προκειμένω.

Κατά την Επιτροπή, στο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί απάντηση υπό το φως των διατάξεων του κανονισμού 1408/71, οι οποίες, σύμφωνα με το άρθρο 94 του εν λόγω κανονισμού, έχουν εφαρμογή ακόμη και όταν το γενεσιουργό γεγονός έλαβε χώρα πριν από την έναρξη της ισχύος του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας. Θεωρεί εξάλλου ότι ο ενάγων, υπό την ιδιότητά του επιζώντος μισθωτού εργαζομένου, εμπίπτει στο προσωπικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού και ότι η σύνταξη ορφανού που του χορηγήθηκε στη Γερμανία πρέπει να θεωρηθεί ως παροχή καλυπτομένη από το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του.

Υπενθυμίζει ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71 διατυπώνει την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως κατά την εφαρμογή του κανονισμού. Αυτό δεν εμποδίζει όπως αυτοί, των οποίων το δικαίωμα για σύνταξη ορφανού παρατάθηκε πέραν της ηλικίας-όριο των 25 ετών λόγω του ότι διέκοψαν ή καθυστέρησαν την εκπαίδευσή τους προκειμένου να εκπληρώσουν τη στρατιωτική τους θητεία, κατά γενικό κανόνα, είναι ορφανά τέκνα γερμανικής ιθαγενείας. Η επίδικη διάταξη έχει ως μόνο αποτέλεσμα την παράταση του δικαιώματος για σύνταξη ορφανού πέραν της ηλικίας-όριο των 25 ετών, για περίοδο ίσης διάρκειας με αυτή της περιόδου κατά την οποία η καταβολή της ανεστάλη. Η παράταση αυτή δεν συνιστά την αναγνώριση νέου δικαιώματος αλλά την αναβληθείσα εκτέλεση υφισταμένου δικαιώματος. Επιπλέον, όταν το γερμανικό ίδρυμα αναστέλλει την καταβολή της συντάξεως ορφανού επειδή ο δικαιούχος της εκλήθη να υπηρετήσει την πατρίδα, δεν προβαίνει σε καμία διάκριση ανάλογα με το αν η στρατιωτική θητεία εκπληρώνεται κατ' εφαρμογήν των εθνικών νόμων ή κατ' εφαρμογήν των νόμων άλλου κράτους μέλους· αντιθέτως, προβαίνει σε μια τέτοια διάκριση όταν πρόκειται για την παράταση της καταβολής της συντάξεως πέραν της ηλικίας-όριο.

Η Επιτροπή επίσης προτείνει να δοθεί αρνητική απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα.

23. Επιθυμώ να αρχίσω τη συλλογιστική μου επιφέροντας κάποιες διευκρινίσεις ως προς την κοινοτική νομοθεσία που θα καταστήσει δυνατή τη λύση της παρούσας υποθέσεως, διότι, κατά τη γνώμη μου, οι περισσότερες από τις διατάξεις κοινοτικού δικαίου που το Bundessozialgericht επιθυμεί να ερμηνευθούν δεν έχουν εφαρμογή στα πραγματικά περιστατικά που αναφέρονται στη διάταξη περί παραπομπής.

5 — ΕΕ 1985, L 302, σ. 23.

24. Ως προς το άρθρο 6 της Συνθήκης, το οποίο απαγορεύει οποιαδήποτε δυσμενή διάκριση λόγω ιθαγενείας, υφίσταται πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, σύμφωνα με την οποία μπορεί να εφαρμοστεί αυτοτελώς μόνο σε καταστάσεις διεπόμενες από το κοινοτικό δίκαιο για τις οποίες η Συνθήκη δεν προβλέπει ειδική απαγόρευση των διακρίσεων [6].

Πάντως, στον τομέα της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, η αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων εφαρμόστηκε και διευκρινίστηκε από το άρθρο 48 της Συνθήκης. Στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως, το άρθρο 3 του κανονισμού 1408/71, θεσπισθέντος από το Συμβούλιο σε εκτέλεση της υποχρεώσεως του εκ του άρθρου 51 της Συνθήκης να θέσει σε εφαρμογή την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, επαναλαμβάνει την ίδια αυτή αρχή [7].

Επομένως, δεν είναι αναγκαίο να αναφερθούμε εν προκειμένω στο άρθρο 6 της Συνθήκης.

25. Όσον αφορά το άρθρο 48 της Συνθήκης και το άρθρο 7 του κανονισμού 1612/68, από την έκθεση των πραγματικών περιστατικών του εθνικού δικαστηρίου, που περιλαμβάνεται στη διάταξή του περί παραπομπής, συνάγω ότι ο ενάγων δεν πληροί τις προϋποθέσεις που θα του επέτρεπαν να θεωρηθεί «εργαζόμενος» κατά την έννοια του κοινοτικού δικαίου, εφόσον έχει την ισπανική ιθαγένεια, είναι κάτοικος Ισπανίας, όπου σπούδαζε, και ότι δεν προέκυψε ότι είχε προηγουμένως μεταβεί σε άλλο κράτος μέλος προκειμένου να ασκήσει εκεί μισθωτές δραστηριότητες. Δεν πληροί ούτε τις προϋποθέσεις που θα του επέτρεπαν να θεωρηθεί ως «μέλος της οικογένειας εργαζομένου» κατά την έννοια του κοινοτικού δικαίου, εφόσον ο πατέρας του απεβίωσε πριν από την προσχώρηση του Βασιλείου της Ισπανίας στην Κοινότητα.

Με την απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση Τσιώτρας [8], το Δικαστήριο έκρινε συναφώς ότι υπήκοος κράτους μέλους δεν μπορεί να επικαλείται διατάξεις σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων αν, κατά τον χρόνο της προσχωρήσεως της χώρας του στην Κοινότητα, ή μετά από αυτή, δεν ασκούσε ή δεν είχε ασκήσει μισθωτές δραστηριότητες εντός του κράτους μέλους υποδοχής.

Επομένως, ο ενάγων δεν μπορεί να επικαλείται το ευεργέτημα των δικαιωμάτων που το άρθρο 48 της Συνθήκης και οι διατάξεις του κανονισμού 1612/68 απονέμουν στους εργαζομένους και τα μέλη της οικογένειάς τους.

26. Ο ενάγων είναι δικαιούχος συντάξεως ορφανού, την οποία η Γερμανία του χορήγησε επειδή ο πατέρας του, ο οποίος είχε την ισπανική ιθαγένεια, ήταν ασφαλισμένος

6 — Αποφάσεις της 23ης Φεβρουαρίου 1994, C-419/92, Scholz (Συλλογή 1994, σ. I-505, σκέψη 6), και της 29ης Φεβρουαρίου 1996, C-193/94, Σκαναβή και Χρυσανθακόπουλος (Συλλογή 1996, σ. I-929, σκέψη 20).

7 — Απόφαση της 28ης Ιουνίου 1978, 1/78, Kenny (Συλλογή τόμος 1978, σ. 461, σκέψεις 9 έως 11).

8 — Απόφαση της 26ης Μαΐου 1993, C-171/91 (Συλλογή 1993, σ. I-2925).

στο γερμανικό σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως κατά τον χρόνο του θανάτου του το 1969. Επομένως, πρόκειται για περίπτωση προβλεπομένη και διεπομένη από τον κανονισμό 1408/71, όπως πρόκειται να αποδείξω.

Πρώτον, το άρθρο 2, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71 ορίζει ότι αυτός ισχύει για τους επιζώντες των μισθωτών ή μη μισθωτών εργαζομένων, οι οποίοι είχαν υπαχθεί στη νομοθεσία ενός ή περισσοτέρων από τα κράτη μέλη, ανεξαρτήτως της ιθαγενείας αυτών των μισθωτών ή μη μισθωτών, όταν οι επιζώντες αυτών είναι υπήκοοι ενός από τα κράτη μέλη. Επομένως, ο κανονισμός έχει εφαρμογή στον ενάγοντα λόγω της διατάξεως αυτής.

Δεύτερον, η οικογενειακή του κατάσταση είναι σύμφωνη προς τον ορισμό που περιλαμβάνεται στο άρθρο 1, στοιχείο ζ', του κανονισμού, κατά το γράμμα του οποίου, για την εφαρμογή του κανονισμού, ως «επιζών» νοείται κάθε πρόσωπο που ορίζεται ή αναγνωρίζεται ως επιζών από τη νομοθεσία, δυνάμει της οποίας χορηγούνται οι παροχές. Αυτό συμβαίνει στην περίπτωση του ενάγοντος, ο οποίος είναι δικαιούχος συντάξεως ορφανού που του χορηγήθηκε κατ' εφαρμογή της γερμανικής νομοθεσίας περί κοινωνικής ασφαλίσεως.

Τέλος, η σύνταξη ορφανού που ελάμβανε στη Γερμανία αναμφισβήτητα εμπίπτει στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του κανονισμού, εφόσον οι παροχές επιζώντων περιλαμβάνονται στον κατάλογο του άρθρου 4, παράγραφος 1. Επιπλέον, στην προβλεπομένη από το άρθρο 5 δήλωση, η Γερμανική Κυβέρνηση ανέφερε ότι οι παροχές ή οι συντάξεις ορφανού που προβλέπονται από την RVO, η οποία είναι ο νόμος δυνάμει του οποίου η σύνταξη ορφανού χορηγήθηκε στον ενάγοντα, αποτελούν μέρος των παροχών που προβλέπονται από το άρθρο 78 του κανονισμού. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ως προς το ζήτημα αυτό ότι το γεγονός ότι ένα κράτος μέλος ανέφερε ορισμένες νομοθετικές ή κανονιστικές εθνικές διατάξεις στη δήλωση που κοινοποίησε και δημοσίευσε κατ' εφαρμογήν του άρθρου 5 του κανονισμού 1408/71 έχει ως αποτέλεσμα οι διεπόμενες από τις εν λόγω διατάξεις παροχές να είναι παροχές κοινωνικής ασφαλίσεως κατά την έννοια του κανονισμού αυτού [9].

27. Αφού απέδειξα ότι ο ενάγων εμπίπτει στο προσωπικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71, ότι πρέπει να θεωρηθεί ως «επιζών» για την εφαρμογή του κανονισμού αυτού και ότι η σύνταξη ορφανού που κατέβαλλε το αρμόδιο γερμανικό ίδρυμα ενέπιπτε στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του, απομένει να εξετασθεί αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις που θα του επέτρεπαν να επικαλείται το άρθρο 3, παράγραφος 1, του ιδίου κανονισμού.

28. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, τα πρόσωπα που κατοικούν στο έδαφος ενός από τα κράτη μέλη και για τα οποία ισχύουν οι διατάξεις του κανονισμού υπόκεινται στις υποχρεώσεις και απολαύουν των δικαιωμάτων που απορρέουν από τη νομοθεσία κάθε κράτους μέλους υπό τους ίδιους

9 — Αποφάσεις της 12ης Ιουλίου 1979, 237/78, Toia (Συλλογή τόμος 1979/11, σ. 293, σκέψη 8), και της 11ης Ιουνίου 1991, C-251/89, Αθανασόπουλος κ.λπ. (Συλλογή 1991, σ. I-2797, σκέψη 28).

όρους με τους υπηκόους του, υπό την επιφύλαξη ειδικών διατάξεων του κανονισμού.

Κληθέν να ερμηνεύσει τη διάταξη αυτή, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι: «(...) οποιαδήποτε παρέκκλιση από την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως στηριζομένη σε μία από τις διατάξεις του κανονισμού στις οποίες παραπέμπει το άρθρο 3, παράγραφος 1, πρέπει να δικαιολογείται αντικειμενικώς, δεδομένου ότι άλλως θα καταστεί κενός περιεχομένου ο θεμελιώδης κανόνας της απαγορεύσεως των διακρίσεων τον οποίο εξαγγέλλει το άρθρο 3, παράγραφος 1, στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως» [10].

29. Παρατηρώ ότι ο κανονισμός 1408/71, και ειδικότερα το κεφάλαιο 8 — το οποίο διέπει τις παροχές για τέκνα συντηρούμενα από δικαιούχους συντάξεων και για ορφανά — στον τίτλο του ΙΙΙ, ο οποίος περιέχει τις ειδικές διατάξεις για τις διάφορες κατηγορίες παροχών, δεν περιλαμβάνει καμία διάταξη η οποία να καθιστά ανεφάρμοστο το άρθρο 3, παράγραφος 1, οσάκις πρόκειται για προϋποθέσεις χορηγήσεως και πληρωμής συντάξεως ορφανού. Συνάγω από αυτό ότι ο ενάγων μπορεί να απαιτήσει από το αρμόδιο για συντάξεις ορφανού γερμανικό ίδρυμα κοινωνικής ασφαλίσεως να του καταβάλλει τη σύνταξη αυτή υπό τις ίδιες προϋποθέσεις υπό τις οποίες την καταβάλλει στα ορφανά τέκνα γερμανικής ιθαγενείας.

10 — Απόφαση της 30ης Απριλίου 1996, C-308/93, Cabanis-Issarte (Συλλογή 1996, σ. I-2097, σκέψη 26).

30. Επί του παρόντος θα προβώ σε ανάλυση του ερωτήματος αν το εναγόμενο ίδρυμα τηρεί την αρχή της ίσης μεταχερίσεως όταν εφαρμόζει την επίδικη διάταξη, δηλαδή το άρθρο 1267, παράγραφος 1, τρίτη φράση, της RVO, κατά την οποία, στην περίπτωση διακοπής ή καθυστερήσεως της σχολικής ή επαγγελματικής εκπαιδεύσεως, η οποία οφείλεται στην εκπλήρωση της στρατιωτικής θητείας ή την παροχή πολιτικής υπηρεσίας του δικαιούχου, η σύνταξη ορφανού παρατείνεται πέραν της ηλικίας-όριο των 25 ετών για περίοδο ίσης διάρκειας με τη διάρκεια της στρατιωτικής θητείας. Πράγματι, αρνήθηκε να παρατείνει τη σύνταξη του ενάγοντος. Εξάλλου, το εθνικό δικαστήριο ανέφερε με τη διάταξή του περί παραπομπής ότι, σύμφωνα με τη δική του νομολογία, η διάταξη αυτή αφορά μόνο τη στρατιωτική θητεία που εκπληρώνεται στις τάξεις του γερμανικού στρατού.

31. Διαπιστώνω ότι η δεύτερη και η τρίτη φράση της παραγράφου 1 του άρθρου 1267 της RVO μπορούν να εφαρμοστούν κατά τρεις διαφορετικούς τρόπους, ανάλογα με το αν ο παρέχων την υπηρεσία υπέχει ή όχι την υποχρέωση εκπληρώσεως στρατιωτικής θητείας και ανάλογα με το κράτος που του επιβάλλει την υποχρέωση αυτή. Οι εν λόγω τρεις τρόποι εφαρμογής είναι οι ακόλουθοι:

— Η σύνταξη ορφανού χορηγείται στον δικαιούχο έως την ηλικία των 25 ετών κατ' ανώτατο όριο εφόσον διανύει περίοδο σχολικής ή επαγγελματικής εκπαιδεύσεως, αυτό δε άνευ διακρίσεως λόγω ιθαγενείας. Αυτό συμβαίνει με τις ορφανές και τους ορφανούς που δεν υπόκεινται σε στρατιωτικές υποχρεώσεις ή που έχουν εξαιρεθεί από αυτές.

— Αν το ορφανό τέκνο οφείλει να διακόψει τις σπουδές του ή την επαγγελματική εκπαίδευσή του επειδή καλείται να υπηρετήσει την πατρίδα, το εναγόμενο γερμανικό ίδρυμα αναστέλλει την καταβολή της συντάξεως ορφανού καθόλη τη διάρκεια της στρατιωτικής θητείας. Για τους σκοπούς της αναστολής αυτής, η εκπληρωθείσα εντός άλλου κράτους μέλους στρατιωτική θητεία εξομοιούται προς την εκπληρωθείσα στον γερμανικό στρατό στρατιωτική θητεία.

— Αν η εκπαίδευση του δικαιούχου διακόπτεται ή καθυστερεί λόγω της παραμονής του στον στρατό, η σύνταξη ορφανού παρατείνεται πέραν της ηλικίας-όριο των 25 ετών για περίοδο ίσης διάρκειας με τη διάρκεια της στρατιωτικής θητείας. Εντούτοις, η παράταση αυτή χορηγείται μόνο στα ορφανά τέκνα που έχουν εκπληρώσει τη στρατιωτική τους θητεία σύμφωνα με τη γερμανική νομοθεσία.

32. Στη διάταξη περί παραπομπής, το Bundessozialgericht αναφέρει τον σκοπό της εν λόγω κανονιστικής ρυθμίσεως και διευκρινίζει ότι το άρθρο 1267, παράγραφος 1, τρίτη φράση, της RVO αποτελεί μέρος ενός συστήματος αποζημιώσεως, μέσω του οποίου ο Γερμανός νομοθέτης προτίθεται να αντισταθμίσει τις δυσχέρειες που απορρέουν για τον νεοσύλεκτο από την εκπλήρωση των στρατιωτικών υποχρεώσεων που υπέχει από τους γερμανικούς νόμους. Αναφέρει συναφώς ότι το όριο ηλικίας για την καταβολή της συντάξεως ορφανού εφαρμόζεται τόσο σ' αυτόν ο οποίος αυτοβούλως δεν ολοκλήρωσε τον κύκλο εκπαιδεύσεώς του με την αναγκαία επιμέλεια όσο και σ' εκείνον για τον οποίο ήταν αδύνατο να αρχίσει ή να συνεχίσει μια εκπαίδευση λόγω ατυχιών της ζωής, προβλημάτων υγείας, αναγκαστικών μέτρων ή λόγω άλλων υποχρεώσεων. Προσθέτει ότι η σύνταξη δεν μπορεί να καταβάλλεται πέραν της ηλικίας-όριο παρά μόνον όταν η διακοπή ή η καθυστέρηση οφείλονται στην εκπλήρωση στρατιωτικών υποχρεώσεων.

33. Δεν συμφωνώ με την άποψη αυτή, διότι πιστεύω ότι δεν μπορούν να ερμηνεύονται, όπως έπραξε το εθνικό δικαστήριο, χωριστά η δεύτερη και η τρίτη φράση της παραγράφου 1 του άρθρου 1267 της RVO.

Πράγματι, πρόκειται πάντοτε για το δικαίωμα λήψεως της συντάξεως ορφανού, η οποία ενσωματούται στη γερμανική ασφάλιση συντάξεως, είτε πρόκειται πριν είτε μετά την ηλικία-όριο. Η σύνταξη αυτή δεν μπορεί, επομένως, να απολέσει τον χαρακτήρα της συντάξεως ορφανού λόγω του ότι η καταβολή της διακόπτεται κατά τη διάρκεια που ο δικαιούχος εκπληρώνει τη στρατιωτική του θητεία, η καταβολή επαναλάμβεται όταν αυτός τελειώνει τη θητεία του ή το δικαίωμα για την εν λόγω σύνταξη ορφανού παρατείνεται πέραν της ηλικίας-όριο των 25 ετών για περίοδο ίσης διάρκειας με τη διάρκεια της στρατιωτικής θητείας αν ο παρέχων την υπηρεσία εξακολουθεί την εκπαίδευσή του πέραν της εν λόγω ηλικίας-όριο. Κατά τη γνώμη μου, πρόκειται για την αναβληθείσα πληρωμή της ιδίας παροχής και όχι για νέα παροχή η οποία θα είχε επομένως χαρακτήρα αποζημιώσεως.

34. Επιπλέον, το άρθρο 4, παράγραφος 4, του κανονισμού 1408/71 αποκλείει από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού αποκλειστικώς και μόνο την κοινωνική και ιατρική

πρόνοια, τα συστήματα παροχών υπέρ των θυμάτων του πολέμου ή των συνεπειών του και τα ειδικά συστήματα των δημοσίων υπαλλήλων ή του εξομοιουμένου προς αυτούς προσωπικού.

Η σύνταξη ορφανού την οποία εξετάζω και η οποία υπάγεται στο σύστημα της κοινωνικής ασφαλίσεως κράτους μέλους δεν αποτελεί μέρος κανενός των εν λόγω συστημάτων, ακόμη και όταν η πληρωμή της αναβάλλεται μερικώς πέραν της ηλικίας-όριο των 25 ετών για τον λόγο ότι ο δικαιούχος εξαναγκάζεται να διακόψει ή να καθυστερήσει τη σχολική ή επαγγελματική του εκπαίδευση για να εκπληρώσει τις στρατιωτικές του υποχρεώσεις. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο θεωρώ ότι, ακόμη και αν υποτεθεί ότι πρέπει να αναγνωριστεί κάποιος χαρακτήρας αποζημιώσεως στη σύνταξη αυτή, λύση που δεν συνιστώ, η σύνταξη αυτή δεν χάνει παρ' όλ' αυτά τον χαρακτήρα της παροχής κοινωνικής ασφαλίσεως κατά την έννοια του κανονισμού 1408/71, η οποία, βάσει αυτού, πρέπει να χορηγείται σε οποιοδήποτε ορφανό τέκνο, το οποίο ευρίσκεται στην κατάσταση του ενάγοντος, υπό τις ίδιες προϋποθέσεις υπό τις οποίες χορηγείται στα ορφανά γερμανικής ιθαγενείας.

35. Κατά τη γνώμη μου, ο κανόνας της δεύτερης και της τρίτης φράσεως της παραγράφου 1 του άρθρου 1267 της RVO, οι οποίες πρέπει να ερμηνεύονται μαζί, έχει ως σκοπό να εξασφαλιστεί, με την καταβολή οικονομικής παροχής που του διασφαλίζει κάποιο επίπεδο εσόδων, ότι τα ορφανά μπορούν, παρά την κατάσταση στην οποία ευρίσκονται, να αρχίζουν σχολική ή επαγγελματική εκπαίδευση και να τη συνεχίζουν έως τη λογική ηλικία των 25 ετών. Δεν χρειάζεται άλλη απόδειξη από το γεγονός ότι, αν η εκπαίδευσή τους διακόπτεται ή καθυστερεί επειδή υπόκεινται σε επιτακτική υποχρέωση, όπως είναι η περίπτωση των στρατιωτικών υποχρεώσεων σε ορισμένα κράτη μέλη, η καταβολή της συντάξεώς τους του ορφανού αναστέλλεται κατ' αρχάς επειδή δεν τελούν πλέον σε κατάσταση εκπαιδεύσεως και ότι στη συνέχεια το δικαίωμά τους για την είσπραξη της συντάξεως αυτής παρατείνεται πέραν της ηλικίας-όριο των 25 ετών για περίοδο ίσης διάρκειας με τη διάρκεια της διακοπής υπό την προϋπόθεση ότι συνεχίζουν την εκπαίδευσή τους.

36. Λαμβάνοντας υπόψη τον σκοπό αυτό, κατ' ανάγκη, θεωρώ ότι η ζημία, την οποία ένα ορφανό, δικαιούχος γερμανικής συντάξεως ορφανού, υπέστη ως προς τη σχολική ή επαγγελματική του εκπαίδευση λόγω του ότι οφείλει να την αναβάλει ή να τη διακόψει για ορισμένο χρονικό διάστημα προκειμένου να εκπληρώσει τις στρατιωτικές του υποχρεώσεις, είναι η ίδια όταν οι υποχρεώσεις αυτές του επιβάλλονται από τη γερμανική νομοθεσία, αν είναι Γερμανός, και όταν του επιβάλλονται από την ισπανική νομοθεσία, αν είναι Ισπανός.

Εντούτοις, στην πράξη, τα ορφανά γερμανικής ιθαγενείας που εξακολουθούν την εκπαίδευσή τους πέραν της ηλικίας των 25 ετών θα είναι τα μόνα που θα μπορούν να διεκδικούν την αναβληθείσα πληρωμή της συντάξεως, η οποία είχε παύσει να τους καταβάλλεται κατά τη διάρκεια που εκπλήρωναν τη στρατιωτική τους θητεία.

37. Συνεπώς, θεωρώ ότι συνιστά δυσμενή διάκριση λόγω ιθαγενείας, η οποία απαγορεύεται από το άρθρο 3, παράγραφος 1,

του κανονισμού 1408/71, το γεγονός ότι το εν λόγω γερμανικό ίδρυμα κοινωνικής ασφαλίσεως εξομοιώνει την εκπληρωθείσα εντός άλλου κράτους μέλους στρατιωτική θητεία με τη στρατιωτική θητεία που εκπληρώθηκε στη Γερμανία όταν πρόκειται να αναστείλει, καθ' όλη τη διάρκεια της θητείας αυτής, την καταβολή της συντάξεως ορφανού στους δικαιούχους οι οποίοι διανύουν περίοδο σχολικής ή επαγγελματικής εκπαιδεύσεως και αρνείται, από την άλλη πλευρά, την ίδια αυτή εξομοίωση όταν πρόκειται για την παράταση του δικαιώματος της παροχής αυτής πέραν της ηλικίας-όριο των 25 ετών για περίοδο ίσης διάρκειας με εκείνη της ίδιας στρατιωτικής θητείας όταν ο δικαιούχος του οποίου η εκπαίδευση διεκόπη ή καθυστέρησε λόγω της θητείας αυτής εκλήθη να υπηρετήσει σε άλλο κράτος μέλος.

38. Τελειώνοντας, επιθυμώ να προσθέσω ότι, προς στήριξη της ερμηνείας την οποία προτείνει, σύμφωνα με την οποία η σύνταξη ορφανού που καταβλήθηκε κατόπιν παρατάσεως πέραν της ηλικίας-όριο των 25 ετών έχει χαρακτήρα αποζημιώσεως, το εθνικό δικαστήριο αναφέρεται, στην από 8 Φεβρουαρίου 1996 διάταξή του περί παραπομπής, στις προτάσεις που ανέπτυξα στην υπόθεση De Vos στις 14 Δεκεμβρίου 1995 [11]. Το Δικαστήριο εξέδωσε την απόφασή του στην υπόθεση αυτή στις 14 Μαρτίου 1996 [12]. Εντούτοις, πρέπει να παρατηρηθεί ότι ούτε τα πραγματικά περιστατικά ούτε το νομικό πλαίσιο της υποθέσεως αυτής έχουν σχέση με αυτά της παρούσας υποθέσεως.

Τότε επρόκειτο να αποφασιστεί αν ένας εργαζόμενος, ο οποίος έχει την ιθαγένεια κράτους μέλους και ο οποίος απασχολείται στο έδαφος άλλου κράτους μέλους, δικαιούται να αξιώσει τη συνέχιση της καταβολής των εισφορών σε επικουρικό ταμείο συντάξεως γήρατος και επιζώντων των μισθωτών του δημόσιου τομέα για το ποσό των εισφορών που θα έπρεπε να καταβληθεί, αν η σύμβαση εργασίας του δεν είχε ανασταλεί λόγω της κλήσεώς του προς στράτευση, όταν ένα τέτοιο δικαίωμα παρέχεται σε υπήκοο του εν λόγω κράτους μέλους που εργάζεται στη δημόσια διοίκηση και υπηρετεί τη στρατιωτική του θητεία στο κράτος αυτό. Το Δικαστήριο απάντησε αρνητικά στο ερώτημα αυτό.

39. Το ιστορικό της υποθέσεως αυτής δεν εμφάνιζε καμία ομοιότητα με την κατάσταση του ενάγοντος: ο De Vos ήταν «εργαζόμενος» κατά την έννοια του άρθρου 48 της Συνθήκης, του οποίου η σύμβαση εργασίας είχε ανασταλεί κατά τη διάρκεια της στρατιωτικής του θητείας· οι εισφορές του εργοδότη στο επικουρικό ταμείο συντάξεως γήρατος και επιζώντων των μισθωτών του δημόσιου τομέα αποτελούσαν στοιχείο της αμοιβής του, εφόσον επρόκειτο για οικονομικό πλεονέκτημα παρεχόμενο από τον εργοδότη λόγω της σχέσεως εργασίας, οπότε η υποχρέωση την οποία αυτός είχε να πληρώνει τις εν λόγω εισφορές είχε επίσης ανασταλεί κατά τη διάρκεια της στρατιωτικής θητείας, εξυπακουομένου ότι, αν εξακολουθούσε να τις καταβάλλει, καθώς και το αναλογούν στον εργαζόμενο τμήμα, το οποίο ο ίδιος θα όφειλε να καταβάλει, αυτό το έπραττε για λογαριασμό της ομοσπονδιακής διοικήσεως, η οποία εκ των υστέρων θα του τις επέστρεφε.

Το ίδιο ισχύει και για το νομικό πλαίσιο: ο De Vos δεν ζητούσε παροχή κοινωνικής ασφαλίσεως υπό την έννοια του κανονισμού 1408/71, ώστε, για να δοθεί απάντηση

11 — Προτάσεις που αναπτύχθηκαν στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 14ης Μαρτίου 1996, C-315/94, De Vos (Συλλογή 1996, σ. I-1417 επ., ειδικότερα σ. I-1419).

12 — Προπαρατεθείσα ανωτέρω στην υποσημείωση 11.

στο εθνικό δικαστήριο που είχε υποβάλει το προδικαστικό ερώτημα στην υπόθεση αυτή, τόσο το Δικαστήριο όσο και εγώ κρίναμε ότι το δικαίωμα το οποίο επεκαλείτο δεν αποτελούσε μέρος των όρων απασχολήσεως και εργασίας, κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 1, του κανονισμού 1612/68, και ότι, επίσης, δεν αποτελούσε κοινωνικό πλεονέκτημα κατά την έννοια της παραγράφου 2 του ιδίου αυτού άρθρου, εφόσον δεν είχε χορηγηθεί στον δικαιούχο λόγω της αντικειμενικής καταστάσεώς του ως εργαζομένου ή λόγω του γεγονότος ότι κατοικούσε στη Γερμανία. Τόσο το Δικαστήριο όσο και εγώ κρίναμε ότι το πλεονέκτημα αυτό έπρεπε να θεωρηθεί ως πλεονέκτημα το οποίο το γερμανικό κράτος χορηγεί στους νεοσυλλέκτους, προκειμένου να αντισταθμίσει μερικώς τις συνέπειες των στρατιωτικών υποχρεώσεων που τους επιβάλλει.

40. Αυτοί είναι οι λόγοι για τους οποίους έπρεπε να δοθεί ως απάντηση στο εθνικό δικαστήριο ότι το κοινοτικό δίκαιο δεν μπορούσε να υποχρεώσει το γερμανικό κράτος να επεκτείνει, υπό τους ιδίους όρους, στους εργαζομένους των άλλων κρατών μελών το δικαίωμα αυτό που η νομοθεσία του απένεμε σε ορισμένες κατηγορίες ημεδαπών εργαζομένων.

Πρόταση

Ενόψει των προεκτεθεισών σκέψεων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο προδικαστικό ερώτημα που του υπέβαλε το Bundessozialgericht ως εξής:

«Το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και τα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2001/83 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουνίου 1983, έχει την έννοια ότι απαγορεύει σε κράτος μέλος, το οποίο εξομοιώνει την εκπληρωθείσα στον στρατό άλλου κράτους μέλους στρατιωτική θητεία με την εκπληρωθείσα στον δικό του στρατό στρατιωτική θητεία όταν πρόκειται για την αναστολή, κατά τη διάρκεια της θητείας αυτής, της καταβολής της συντάξεως ορφανού της οποίας οι δικαιούχοι τυγχάνουν σχολικής ή επαγγελματικής εκπαιδεύσεως, να αρνείται να προβεί στην ίδια εξομοίωση όταν πρόκειται για την παράταση της καταβολής της ιδίας αυτής παροχής πέραν της ηλικίας-όριο των 25 ετών για περίοδο ίσης διάρκειας με τη διάρκεια της διακοπής, όταν ο δικαιούχος του οποίου η εκπαίδευση διεκόπη ή καθυστέρησε εξεπλήρωσε τη στρατιωτική του θητεία εντός άλλου κράτους μέλους.»